

ДОГОВІРНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

Ребрик Михайло Андрійович, аспірант кафедри банківської справи

ДВНЗ «УАБС НБУ»

Мінімізація негативного та підсилення позитивного впливу валютного ризику на майбутні грошові потоки банку може бути досягнуто в результаті урахування стратегії управління ризиками за розробки банківських договорів.

Найбільш відомими договірними методами управління валютним ризиком банку є вибір валюти номінації договору та валюти платежу, а також застосування валютних застережень. Використання зазначених методів може мати як хеджуючий, так і спекулятивний характер.

Проводячи активні операції, банк зацікавлений у виборі в якості валюти номінації договору найбільш стійкої валюти або валюти, щодо якої прогнозується підвищення її курсу. За умов проведення пасивних операцій, банк, навпаки, прагне укласти договір у валюті, яка має тенденцію до девальвації протягом терміну дії договору. Однак при використанні даного методу існує ймовірність того, що напрямок зміни валютного курсу, його динаміка або розміри коливань будуть невірно оцінені.

Валютним застереженням є включення у банківський договір положення, що обумовлює перегляд суми платежу пропорційно до зміни курсу валюти застереження.

Існує думка, що банки зацікавлені у використанні односторонніх валютних застережень (від девальвації валюти номінації договору за умов проведення активних операцій та від її ревальвації – за пасивних). Однак, значні коливання курсів валют через механізм реалізації непрямого валютного ризику можуть істотно негативно вплинути на кредитоспроможність контрагентів банків, що сприятиме погіршенню обслуговування боргу і зниженню якості активів банків. Це пов'язано з відсутністю у більшості клієнтів банків інструментів управління валютним ризиком. Наслідком зазначених процесів виступатиме збільшення обсягів витрат банків. Таким чином, доцільним є використання двосторонніх валютних застережень.

За прямого застереження валюта платежу збігається з валютою номінації договору, але сума за договором може ставитися в залежність від курсу іншої валюти. Непряме валютне застереження застосовується у випадку, коли валюта платежу не збігається з валютою номінації договору. Джерело інформації про курси валют сторони повинні обумовити заздалегідь і зафіксувати його в договорі. Дата котирування може бути встановлена в день здійснення платежу або день, що передує йому.

На практиці набули поширення мультивалютні застереження, дію яких засновано на коригуванні суми платежу пропорційно до зміни курсу кошика валют. Кошик валют може бути стандартним (СПЗ, євро) або розрахованим за згодою сторін (симетричний/асиметричний).

Мультивалютне застереження, як метод визначення середньозваженого курсу валют, знижує ризик різкої зміни суми платежу. Водночас до недоліків мультивалютного застереження можна віднести складність формулювання застереження в договорі залежно від способу розрахунку курсових втрат, неточність якого призводить до різного трактування сторонами умов застереження.

Дослідження волатильності курсів окремих валют та валютних кошиків за період з 01.01.2006 року по 01.10.2009 року свідчить, що найменше значення коефіцієнту варіації було характерне саме для СПЗ – 20,3%. У докризовий період (до жовтня 2008 року) значення цього показника складало 3,6% (для долара США – 4,8%, євро – 8,06%).

Також може використовуватися опціон валюти платежу – на момент укладання договору, його сума фіксується в декількох валютах, а на дату платежу банк має право вибору валюти розрахунку.

Валютним застереженням може бути передбачений пропорційний поділ ризику між контрагентами у разі виходу значення курсу валюти договору з «нейтральної зони» (тобто діапазону змін валютного курсу, у якому ризику не розподіляються).